

Versie 2.0 oktober 2016

Handreiking Het opstellen van een OER HKS

Welke specifieke aandachtspunten zijn er bij de invoering van de herziene kwalificatiedossiers voor een onderwijs- en examenregeling (OER)? In dit document leest u de bijzonderheden per onderdeel.

Classificatie

Het document is samengesteld op basis van bestaande onderwijs- en examenregelingen van verschillende mbo-scholen en op basis van informatie over de herziene kwalificatiedossiers.

Plaats in de PE

Do-fase, Kaders stellen

Voor wie is dit document bedoeld?

Examencommissies en betrokkenen in het examenproces die verantwoordelijk zijn voor het opstellen van de OER

Waarvoor is het document bruikbaar?

Deze handreiking geeft tips en suggesties voor het opstellen van een OER voor opleidingen gebaseerd op de herziene dossiers. De handreiking kan gebruikt worden bij het ontwikkelen of aanpassen van de OER voor startcohort 2016-2017 en verder.

Wettelijke verantwoording

De WEB (art. 7.4.8, lid 2) stelt het volgende: 'Het bevoegd gezag legt de beschrijving van het onderwijsprogramma, met vermelding van het aantal begeleide onderwijsuren als bedoeld in artikel 7.2.7 per programmaonderdeel per studiejaar en het aantal klokuren beroepspraktijkvorming per studiejaar, en de regels met betrekking tot het examen tijdig voor aanvang van de opleiding vast in de onderwijs- en examenregeling van de instelling en zorgt ervoor dat deelnemers volledig en tijdig worden geïnformeerd over het onderwijsprogramma en de examens'. Sinds 1 augustus 2014 is een OER verplicht.

Aanwijzingen voor gebruik van het document (suggestie)

1. Bekijk uw bestaande onderwijs- en examenregeling (OER) en leg hem naast deze handreiking;
2. Bespreek wat opgenomen moet worden in de OER of leg de bestaande regeling naast de onderwerpen in deze handreiking;
3. Bepaal welke onderdelen voor alle opleidingen gelden en voor welke opleiding(en) u deze specifieker moet invullen;
4. Werk de regeling verder uit en/of pas de bestaande OER, indien nodig, aan.

Begripsverduidelijking:

Naast een OER is een school verplicht een examenreglement op te stellen en legt u de invulling van de examinering vast in een examenplan. Hieronder volgt een uitleg van de belangrijkste begrippen.

Kijk voor een uitleg van meer begrippen in het [begrippenkader](#) en de [begrippenkaart](#).

Wat is een onderwijs- en examenregeling (OER)?

De OER is een regeling waarin een school de programmering van de onderwijsactiviteiten, inclusief de examinering, verantwoordt en vastlegt. In de examenregeling staat informatie die de examenkandidaat nodig heeft om de examens te kunnen afleggen, gebaseerd op het examenplan en -reglement.

Wat is het examenreglement?

Het examenreglement bestaat uit formeel vastgelegde regels en afspraken die gelden voor de examinering en diplomering (over bijvoorbeeld fraude, herkansing, bewaartermijnen en het indienen van een beroep). Het is een juridisch kader dat voor elke student de transparantie en betrouwbaarheid van het examenproces waarborgt. Het examenreglement moet bekend zijn bij de student en kenbaar gemaakt worden aan de direct betrokkenen. In de Procesarchitectuur Examinering staat een [voorbeeldinhoudsopgave voor een examenreglement](#).

Wat is een examenplan?

Een plan waarin, per kwalificatie en cohort, alle exameneenheden staan waaraan een student moet voldoen, inclusief de bijbehorende beslisregels. Een 'voorbeeld examenplan herziening' en een 'handreiking opstellen examenplan' zijn opgenomen in de [Procesarchitectuur Examinering](#).

1 Aandachtspunten ontwikkelen OER – herziene kwalificatiedossiers

De herziening van de kwalificatiestructuur heeft invloed op verschillende onderdelen van de onderwijs- en examenregeling (hierna de OER). Wat verandert er (op hoofdlijnen) met de invoering van de herziene kwalificatiedossiers?

Wat is nieuw?

- Naast de kwalificatie zijn ook keuzedelen onderdeel van de opleiding. Een school moet keuzedelen examineren. De aanwezigheid van een resultaat (voldoende of onvoldoende) is een diploma-eis.
- De kwalificatie is op een andere wijze beschreven, namelijk in een basis- en profieldeel. Soms zijn er ook aanvullende eisen voor een kwalificatie in het basisdeel opgenomen.

Wat verdwijnt?

In de herziene kwalificatiedossiers zijn geen certificeerbare eenheden opgenomen. U mag alleen een certificaat verbinden aan een deel van een kwalificatie als daar een Algemene Maatregel van Bestuur aan is verbonden. Meer informatie over certificaten en schoolverklaringen vindt u in de begrippenkaart [certificaat & instellingsverklaring](#).

2 De inhoud van de OER

De OER beschrijft de programmering van onderwijsactiviteiten, examinering en diplomering. Daarbij is telkens een algemene beschrijving opgenomen die voor een cluster van opleidingen geldt en een opleiding specifieke beschrijving die geldt voor één opleiding. Dit is een aanvulling op de OER.

Hieronder staat de volgende voorbeeldhoofdstukindeling beschreven. Deze kunt u gebruiken om naast uw eigen OER te leggen.

2.1 Onderwijs: Wat is de inhoud van de opleiding op hoofdlijnen?

2.2 Examinering: Welke examens gaan er plaatsvinden?

2.3 Diplomering: Wat zijn de diploma-eisen?

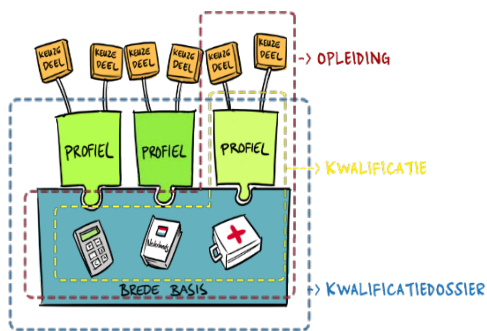
In iedere paragraaf vindt u de aandachtspunten voor als u start met de herziene kwalificatiedossiers.

2.1 Onderwijs

In het hoofdstuk Onderwijs beschrijft u op hoofdlijnen wat de inhoud is van de opleiding.

Toelichting

Met de herziene kwalificatiedossiers bestaat de inhoud van de opleiding uit de kwalificatie en de keuzedelen. Een kwalificatie bestaat uit een basis- en profieldeel.

Aandachtspunten/vragen:

1. Uit welke kerntaken bestaat de kwalificatie? Denk hierbij aan de kerntaken uit het basis- en profieldeel.
2. Zijn er aanvullende eisen opgenomen in de basiskernta(a)ken?
3. Welke kerntaken/werkprocessen zijn gemeenschappelijk met andere kwalificaties? Wilt uw school die gezamenlijk aanbieden?
4. Welke keuzedelen gaat uw school aanbieden? (zie verder 2.1.5)

Hulpbronnen

- [Begrippenkaart herziening kwalificatiestructuur](#)
- Op kwalificaties.s-bb.nl staan de herziene kwalificatiedossiers en de keuzedelen.
- In de [Procesarchitectuur Herziening](#) staan handreikingen die ondersteunen bij het vormgeven van het onderwijs op basis van de herziene kwalificatiedossiers.
- [Publicatie Examinering & herziening kwalificatiestructuur: van basis- tot keuzedeel.](#)
- [Handreiking examinering en keuzedelen: wat moet je vastleggen en communiceren?](#)

2.1.1 (Beroeps)specifieke eisen

Toelichting

De specifieke eisen voor de opleiding staan beschreven in kerntaken en werkprocessen. In de kerntaak staat ook welke vakkennis en vaardigheden nodig zijn voor het uitvoeren van de kerntaak.

Aandachtspunten

- In de OER staat uit welke kerntaken en werkprocessen de kwalificatie bestaat. Een specifieke uitwerking van de verdeling van kerntaken en werkprocessen tijdens de opleiding legt u vast in een onderwijsplan.
- In de herziene kwalificatiedossiers zijn soms aanvullende eisen opgenomen in de basiskerntaak. Dit betekent dat kerntaak B1-K1 voor verschillende kwalificaties in een kwalificatiedossier een andere inhoud kan hebben. Het is belangrijk om zowel de kwalificatiennaam als kerntaaktitel te benoemen.
- Beroepsgerichte taaleisen staan opgenomen bij vakkennis en vaardigheid per kerntaak.

Hulpbronnen

- [Stappenplan: omgaan met generieke en beroepsspecifieke eisen mvt in de herziene dossiers](#)
- [Handreiking: veelgestelde vragen taal en rekenen](#)

2.1.2 Generieke eisen voor Nederlands, rekenen en Engels

Toelichting

Voor alle opleidingen gelden generieke eisen voor taal en rekenen. Voor de niveau 4-opleidingen gelden ook generieke eisen voor Engels.

Aandachtspunten:

- Voor de niveaus 2 en 3 gelden de volgende generieke eisen: Nederlands 2F en rekenen 2F.
- Voor niveau 4 gelden de volgende generieke eisen: Nederlands 3F, rekenen 3F en Engels (lezen, luisteren B1; spreken, gesprekken, schrijven A2).
- Naast generieke eisen voor taal en rekenen staan in een aantal herziene kwalificatiedossiers ook beroepsgerichte taaleisen bij vakkennis en vaardigheden.

NB: Bij 2.2 beschrijft u welke eisen er gelden voor de examinering van taal en rekenen.

Hulpbronnen

- [Steunpunt taal en rekenen mbo](#)

2.1.3 Loopbaan en Burgerschap

Toelichting

Loopbaan en Burgerschap is een onderdeel van de opleiding waaraan de student moet voldoen. De school beschrijft in de OER de inspanningsverplichting waaraan de student moet voldoen. Dat is een diploma-eis.

NB. De herziene kwalificatiedossiers hebben geen invloed op de eisen voor loopbaan en burgerschap.

2.1.4 Beroepspraktijkvorming

Toelichting

Een vast onderdeel van de opleiding is de beroepspraktijkvorming (bpv).

Aandachtspunten

- Met de invoering van Focus op Vakmanschap (1 augustus 2014) is er een richtlijn voor het minimumaantal uren bpv voor een opleiding. Dit aantal verschilt per opleidingsduur.
- De OER beschrijft dat bpv een onderdeel is van de opleiding. In het onderwijsplan kunt u verder uitwerken wanneer de bpv-periodes plaatsvinden en welke inhoud daarin centraal staat.
- Beschrijf wanneer de bpv voldoende is en op welke manier het oordeel van het leerbedrijf daarbij betrokken is. Dit is een diploma-eis.
- Formuleer duidelijk dat er onderscheid is tussen de diploma-eis bpv en de examinering van het toekomstige beroep in de praktijkomgeving.

Bronnen

- [Bpv-protocol](#)
- [Servicedocument bpv van de Onderwijsinspectie](#)
- [Servicedocument praktijkovereenkomst](#)
- [Servicedocument Onderwijstijd onder Focus op Vakmanschap](#)

2.1.5. Keuzedelen

Toelichting

Een nieuw onderdeel van de opleiding zijn de keuzedelen. Per soort opleiding (niveau 2, 3 of 4) legt u vast hoeveel klokuren studielast van de opleiding een student met keuzedelen moet invullen.

Aandachtspunten/vragen

- In de OER neemt u op hoe groot de keuzedeelverplichting is voor de soort opleiding, welke keuzedelen u gaat aanbieden (of wanneer dat bekend wordt), wanneer de student kan kiezen voor één of meerdere keuzedelen tijdens de opleiding¹.
- In de onderwijsovereenkomst neemt u de identificatiecodes en namen van de gekozen keuzedelen op. Als aan het begin van de opleiding nog niet duidelijk is welke

¹ NB: Dit betekent dat u hieraan dus ook gedurende de opleiding verder nog invulling kan geven. U beschrijft dus de (rand)voorwaarden waaronder de student deze keuzedelen kan kiezen.

keuzedelen de student gaat volgen, dan neemt u een passage op met daarin: 'De student kiest tijdens de loop van een opleiding één of meerdere keuzedelen, gelet op de keuzedeelverplichting die geldt voor de soort opleiding'.

- In het onderwijsplan kunt u verder uitwerken wanneer uw school de keuzedelen aanbiedt tijdens de opleiding en welke type uren (bot, bpv of zelfstudie).

Hulpbronnen

- In de [Procesarchitectuur Herziening](#) staan handreikingen die ondersteunen bij het vormgeven van het onderwijs op basis van de herziene kwalificatiedossiers.
- [Facts & figures keuzedelen](#)
- [Servicedocument onderwijsovereenkomst](#)
- [Handreiking examinering en keuzedelen: wat moet je vastleggen en communiceren?](#)
- [Spiekbriefje keuzedelen en examinering](#)

2.2 Examinering

In het hoofdstuk Examinering beschrijft u hoe u de examinering vormgeeft. Dit kunt u verder uitwerken in een examenplan.

Toelichting

Het examen is het totaal van alle exameneisen. Deze zijn hieronder beschreven.

Exameneisen	Aandachtspunten
Beroepsspecifieke onderdelen (kerntaken)	Er moet een oordeel per kerntaak herleidbaar zijn. Een deel van de examinering vindt plaats in de reële beroepscontext (in simulatie op school of in een bedrijf).
Wettelijke beroepsvereisten (opgenomen in kwalificatie)	Als de wettelijke beroepsvereisten opgenomen zijn in de kwalificatie, dan moet het examen van de wettelijke beroepsvereisten 100% dekkend zijn.
Generieke eisen taal en rekenen	Nederlands: voor lezen en luisteren wordt een centraal examen afgenomen; Nederlands: voor spreken, gesprekken voeren en schrijven wordt een instellingsexamen afgenomen. Rekenen: voor dit onderdeel wordt een centraal examen afgenomen. Voor niveau 4 gelden ook generieke eisen voor Engels. Alle vaardigheden hebben een instellingsexamen. NB: Vanaf 2017-2018 wordt een deel van de vaardigheden Engels centraal geëxamineerd.
Keuzedelen	Scholen moeten keuzedelen examineren. Er moet een oordeel per keuzedeel herleidbaar zijn. Voor de examinering van de

Exameneisen	Aandachtspunten
	keuzedelen gelden dezelfde kwaliteitseisen als van de andere examens.

Vragen

- Welke exameneenheden en -onderdelen onderscheidt uw school?
- Welke examenvorm past bij een exameneenheid?
- Waar gaat uw school examineren? Op school, in een bedrijf, gesimuleerd?
- Hoe komt de beoordeling per kerntaak/ keuzedeel tot stand?
- Zijn er wettelijke beroepsvereisten opgenomen in de kwalificatie?
- Hoe examineert uw school Nederlands, rekenen en eventueel Engels?
- Hoe gaat uw school keuzedelen examineren?

Hulpbronnen

- [Examinering in de beroepspraktijk: de hoofdlijnen](#)
- [Begrippenkaart examenvormen](#)
- [Begrippenkaart exameneisen – diploma-eisen](#)
- www.steunpunttaalenrekenenmbo.nl

2.3 Diplomerings

In het hoofdstuk Diplomerings beschrijft u wat de eisen zijn die nodig zijn voor diplomerings.

Inhoud

De diploma-eisen waaraan iedere student moet voldoen, zijn de volgende:

Diploma-eis	Slaag/zak
Kerntaken	Oordeel per kerntaak minstens voldoende en/of cijfer 6
Wettelijke vereisten, indien in kwalificatie opgenomen	Oordeel voldoende
Nederlands, rekenen, eventueel Engels	Actuele stand van zaken staat op www.steunpunttaalenrekenenmbo.nl .
Loopbaan en Burgerschap	Voldaan
Bpv	Met positieve beoordeling voltooid, waarbij oordeel leerbedrijf is betrokken.
Keuzedelen	<u>Voor opleidingen die starten na 1 augustus 2016</u> Aanwezigheid van een examenresultaat (voldoende of onvoldoende) voor de keuzedelen die deel uitmaken van de keuzedeelverplichting. <u>Voor opleidingen die starten na 1 augustus 2018.</u> De examenresultaten van de keuzedelen zijn van

	<p>invloed op de slaag/zakbeslissing. De volgende compensatieregeling gaat gelden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het gemiddelde van de examenresultaten van de keuzedelen binnen de keuzedeelverplichting moet tenminste een 6 of tenminste "voldoende" zijn; • voor minimaal de helft van deze keuzedelen moet het resultaat tenminste een 6 of tenminste "voldoende" zijn; • een keuzedeelresultaat mag nooit lager dan een 4 of een daarmee overeenkomende eindwaardering zijn.
--	--

Bronnen

- [Begrippenkaart exameneisen – diploma-eisen](#)
- [Facts & figures keuzedelen](#)
- [Handreiking: Compensatieregeling keuzedelen woord of cijfer beoordeling](#)

Instellingsverklaring

Als een student niet aan alle diploma-eisen voldoet dan geeft de examencommissie een instellingsverklaring af, ook wel schoolverklaring genoemd. Daarin staan de onderdelen van de opleiding die de student bij beëindiging van de opleiding met goed gevolg heeft afgesloten en een lijst met examenresultaten (wetsvoorstel examencommissies mbo Artikel 7.4.6a).

In de OER staat de procedure voor het aanvragen van een instellingsverklaring.